

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2018. november 7.*

„Előzetes döntéshozatal – A Bíróság hatásköre – 2003/86/EK irányelv – Családegyesítési jog – 15. cikk – Az önálló tartózkodási engedély megadásának megtagadása – Sikeres beilleszkedési vizsga kötelezettségét előíró nemzeti szabályozás”

A C-257/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Raad van State (államtanács, Hollandia) a Bírósághoz 2017. május 15-én érkezett, 2017. május 10-i határozatával terjesztett elő a

C,

A

és

a **Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: M. Vilaras, a negyedik tanács elnöke, a harmadik tanács elnökeként eljárva, J. Malenovský, L. Bay Larsen (előadó), M. Safjan és D. Šváby bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: R. Șereș tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2018. március 19-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- C és A képviseletében C.F. Wassenaar advocaat,
- a holland kormány képviseletében K. Bulterman, H.S. Gijzen és A. M. de Ree, meghatalmazotti minőségben,
- az osztrák kormány képviseletében G. Eberhard, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében C. Cattabriga és G. Wils, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: holland.

a főtanácsnok indítványának a 2018. június 27-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a családegyesítési jogról szóló, 2003. szeptember 22-i 2003/86/EK tanácsi irányelv (HL 2003. L 251., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 224. o.) 15. cikke (1) és (4) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet a harmadik ország állampolgárságával rendelkező C és A, valamint a Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (biztonsági és igazságügyi államtitkár, Hollandia; a továbbiakban: államtitkár) között a határozott időre szóló tartózkodási engedélyre vonatkozó korlátozás módosítása iránti kérelmüknek az államtitkár általi elutasítása, továbbá C esetében a határozott időre szóló tartózkodási engedély visszavonása tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2003/86 irányelv

- 3 A 2003/86 irányelv (15) preambulumbekzdésének szövege a következő:
„Elő kell segíteni a családtagok beilleszkedését. E célból számukra biztosítani kell – különösen a házasságok és az élettársi kapcsolatok felbomlása esetében – a családegyesítő jogállásától független jogállást, továbbá az oktatás, foglalkoztatás és szakképzés lehetőségét, ugyanolyan feltételek mellett, mint azon személy esetében, akivel – a megfelelő feltételek alapján – családegyesítésük történt.”
- 4 Ezen irányelv 2. cikkének c) pontja értelmében „»családgyesítő«: egy harmadik országnak egy tagállamban jogszerűen tartózkodó állampolgára, és aki vagy akinek családtagjai az együttélés érdekében családgyesítésért folyamodnak”.
- 5 Az említett irányelv 3. cikke (3) bekezdésének szövege a következő:
„Ezt az irányelvet nem kell az Unió polgárának családtagjaira alkalmazni.”
- 6 Ugyanezen irányelv 7. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:
„A tagállamok előírhatják a harmadik országok állampolgárai számára, hogy a nemzeti jognak megfelelően eleget tegyenek a beilleszkedéssel kapcsolatos intézkedéseknek.
A 12. cikkben említett menekültek és [helyesen: és/vagy] a menekültek családtagjai tekintetében az első albekezdésben említett beilleszkedéssel kapcsolatos intézkedéseket csak akkor lehet alkalmazni, ha az érintett személyeket családgyesítésben részesítették.”

- 7 A 2003/86 irányelv 15. cikke kimondja:

„(1) Legkésőbb öt éves tartózkodás után, továbbá feltéve, hogy a családtag számára családegyesítésen kívüli ok alapján nem adták meg a tartózkodási engedélyt, a házastárs vagy az élettárs, továbbá a nagykorúságát elért gyermek – szükség esetén – kérelemre önálló, a családegyesítő tartózkodási engedélyétől független tartózkodási engedélyre jogosult.

A tagállamok korlátozhatják a házastárs vagy az élettárs számára az első albekezdésben említett tartózkodási engedély megadását a családi kapcsolat felbomlása esetén.

[...]

(4) A nemzeti jog állapítja meg az önálló tartózkodási engedély megadására és időtartamára vonatkozó feltételeket.”

A 2003/109/EK irányelv

- 8 A harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak jogállásáról szóló, 2003. november 25-i 2003/109/EK tanácsi irányelv (HL 2004. L 16., 44. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 272. o.) 5. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok megkövetelhetik a harmadik országok állampolgáraitól, hogy a nemzeti jognak megfelelően feleljenek meg a társadalomba való beilleszkedésre vonatkozó követelményeknek [helyesen: feltételeknek].”

A holland jog

- 9 A Vreemdelingenbesluit 2000 (a külföldiek jogállásáról szóló, 2000. évi rendelet) 3.51. cikke előírja:

„1. A tartósan fennálló humanitárius okokkal összefüggő korlátozás alá eső, határozott időre szóló tartózkodási engedély [...] annak a külföldinek adható, aki:

- a) az 1. alpontban szereplő korlátozás alá eső tartózkodási engedély birtokában több mint öt éve tartózkodik Hollandiában, [...]:
1°. állandó tartózkodási engedéllyel rendelkező személy családtagjaként tartózkodik [Hollandiában];

[...]

5. A [Vb 2000] 3.80a. cikke az 1. bekezdés a. pontjának 1° alpontjában említett külföldiekre alkalmazandó [...].”

- 10 E rendelet 3.80a. cikkének szövege a következő:

„1. A tartózkodási engedélynek a tartósan fennálló humanitárius okokkal összefüggő korlátozás alá eső tartózkodási engedéllyé történő átalakítására irányuló kérelmet el kell utasítani, ha azt a 3.51. cikk 1. bekezdésének bevezető fordulataiban, valamint a) pontjának 1° alpontjában említett olyan külföldi nyújtotta be, aki nem teljesítette a beilleszkedésről szóló törvény 7. cikke (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott vizsgát, illetve nem szerezte meg az ugyanezen törvény 5. cikke (1) bekezdésének c) pontjában előírt oklevelet, tanúsítványt vagy egyéb okmányt.

2. Az [1. bekezdés] nem alkalmazandó, ha a külföldi:

[...]

e) [...] mentesül a beilleszkedésre vonatkozó kötelezettség alól.

[...]

4. A miniszter emellett eltekinthet az 1. bekezdés alkalmazásától, ha úgy ítéli meg, hogy e rendelkezés alkalmazása nyilvánvalóan súlyosan igazságtalan helyzetet eredményezne.”

11 A Wet inburgering (a beilleszkedésről szóló törvény) 6. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A miniszter mentesíti a beilleszkedésre vonatkozó kötelezettsége alól az adott személyt, ha:

- a) igazolta, hogy testi vagy szellemi fogyatékosága, illetve mentális zavara folytán tartósan nincs olyan állapotban, hogy a beilleszkedési vizsgát teljesítse;
- b) megállapításra kerül, hogy a beilleszkedésre kötelezett által igazoltan megtett erőfeszítések alapján e személytől észszerűen nem várható el a beilleszkedési kötelezettség teljesítése.”

12 E törvény 7. cikke 1. és 2. bekezdésének szövege a következő:

„1. A beilleszkedésre kötelezett három éven belül megszerzi a modern idegen nyelvekre vonatkozó európai nyelvi referenciakeret szerinti, legalább A2-es nyelvtudási szintnek megfelelő szóbeli és írásbeli holland nyelvismeretet, valamint a holland társadalomra vonatkozó ismereteket.

2. A beilleszkedésre kötelezett akkor teljesítette a beilleszkedésre vonatkozó kötelezettségét, ha:

- a) sikeresen teljesítette a miniszter által meghatározott vizsgát, vagy;
- b) megszerezte az 5. cikk 1. bekezdésének c) pontjában előírt oklevelet, tanúsítványt vagy egyéb okmányt.”

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

C helyzete

- 13 C 2008. november 5-től 2014. november 5-ig a holland állampolgársággal rendelkező házastársánál való tartózkodás céljából megadott tartózkodási engedély jogosultja volt. 2014. augusztus 20-án az ezen engedély huzamos tartózkodási engedéllyé való átalakítása iránti kérelmet nyújtott be.
- 14 2015. február 2-án az államtitkár azon az alapon utasította el ezt a kérelmet, hogy C nem igazolta azt, hogy sikeresen teljesítette a beilleszkedési vizsgát, vagy azt, hogy mentesült vagy felmentették a beilleszkedésre vonatkozó kötelezettség alól. Az államtitkár 2014. február 10-re visszamenő hatállyal a C részére a házastársánál való tartózkodás céljából megadott tartózkodási engedélyt is visszavonta, azon az alapon, hogy ezen időponttól kezdve már nem a házastársával azonos címen tartózkodik.
- 15 A C által benyújtott panasz nyomán az államtitkár 2015. július 24-i határozatával C részére 2015. február 16-tól megadta az önálló tartózkodási engedélyt. Ezt a határozatot az indokolta, hogy C továbbította az államtitkárnak a Dienst Uitvoering Onderwijs (az oktatás végrehajtásáért felelős szolgálat, Hollandia) azt megállapító 2015. február 15-i véleményét, hogy C mentesül a beilleszkedésre

vonatkozó kötelezettség alól. Az államtitkár ugyanakkor 2014. február 10-re visszamenőleg hatályában fenntartotta a C részére a házastársánál való tartózkodás céljából megadott tartózkodási engedély visszavonását.

- 16 C keresetet indított az államtitkár 2015. július 24-i határozatával szemben a rechtbank den Haag zittingsplaats Rotterdam (a Rotterdamban eljáró hágai bíróság, Hollandia) előtt. 2016. január 5-i ítéletében ez a bíróság elutasította ezt a keresetet.
- 17 C ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

A helyzete

- 18 A 1997. december 20-tól 2016. október 15-ig a holland állampolgársággal rendelkező házastársánál való tartózkodás céljából megadott tartózkodási engedély jogosultja volt. A 2014. november 11-én az ezen engedély huzamos tartózkodási engedéllyé való átalakítása iránti kérelmet nyújtott be.
- 19 2015. február 26-án az államtitkár azon az alapon utasította el ezt a kérelmet, hogy A nem igazolta azt, hogy sikeresen teljesítette a beilleszkedési vizsgát, vagy azt, hogy mentesült vagy felmentették a beilleszkedésre vonatkozó kötelezettség alól.
- 20 Az A által benyújtott panasz nyomán az államtitkár 2015. szeptember 21-i határozatával C részére hatályában fenntartotta eredeti határozatát.
- 21 A keresetet indított e határozattal szemben a rechtbank den Haag zittingsplaats Rotterdam (a Rotterdamban eljáró hágai bíróság, Hollandia) előtt. 2016. május 25-i ítéletében ez a bíróság elutasította ezt a keresetet.
- 22 A ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

A C és az A helyzetére nézve közös megfontolások

- 23 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a 2003/86 irányelv 3. cikke (3) bekezdésének megfelelően az alapeljárásban szóban forgó helyzetek nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá, mivel C és A házastársa holland állampolgár.
- 24 Az említett irányelv 15. cikkét ugyanakkor analógia útján alkalmazni kell A-ra és C-re, mivel a holland jog előírja, hogy amennyiben – mint a jelen ügyben – a holland jogszabályok és a holland szabályozás nem tesz különbséget az uniós jog hatálya alá tartozó helyzet és a nem az e jog hatálya alá tartozó helyzet között, e jog releváns rendelkezéseit közvetlenül és feltétel nélkül alkalmazni kell a belső helyzetre.
- 25 Noha emiatt a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a 2003/86 irányelv 15. cikkének értelmezése meghatározó az alapjogviták eldöntéséhez, a 2012. október 18-i Nolan ítéletre (C-583/10, EU:C:2012:638) tekintettel arra kíván választ kapni, hogy az alapeljárásban szóban forgókhoz hasonló helyzetekben a Bíróság rendelkezik-e hatáskörrel egy, az e cikk értelmezésére irányuló előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolására.
- 26 Igenlő válasz esetén a kérdést előterjesztő bíróság arra kíván választ kapni, hogy összeegyeztethető-e a 2003/86 irányelv 15. cikkével az a nemzeti szabályozás, amely beilleszkedési feltételt ír elő, valamint hogy – amennyiben összeegyeztethetetlen – milyen időponttól kell joghatásokat kiváltania az önálló tartózkodási engedélynek.

27 E körülmények között a Raad van State (államtanács, Hollandia) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) A [2003/86] irányelv 3. cikkének (3) bekezdésére és a 2012. október 18-i Nolan ítéletre (C-583/10, EU:C:2012:638) tekintettel hatáskörrel rendelkezik-e a Bíróság a holland állampolgárságú családgyesítők családtagjainak tartózkodási joga tárgyában folyamatban lévő jogvitában a holland bíróság által az említett irányelv rendelkezéseinek értelmezése céljából előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megválaszolására, ha az említett irányelvet a holland jog közvetlenül és feltétel nélkül alkalmazhatóvá tette az ilyen családtagokra?
- 2) Úgy kell-e értelmezni a [2003/86] irányelv 15. cikkének (1) és (4) bekezdését, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről az alapeljárásokban szó van, amely szerint a valamely tagállam területén családgyesítési célból több mint öt éve jogszerűen tartózkodó külföldi önálló tartózkodási engedély iránti kérelme elutasítható azért, mert a külföldi nem tett eleget a nemzeti jogban előírt beilleszkedéssel kapcsolatos intézkedéseknek?
- 3) Úgy kell-e értelmezni a [2003/86] irányelv 15. cikkének (1) és (4) bekezdését, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről az alapeljárásban szó van, amely alapján az önálló tartózkodási engedély legkorábban a kérelem beérkezésének időpontjától adható meg?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 28 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján a Bíróság rendelkezik-e hatáskörrel a 2003/86 irányelv 15. cikkének értelmezésére az alapeljárásban szóban forgókhoz hasonló helyzetekben, amelyekben a kérdést előterjesztő bíróságnak egy önálló tartózkodási engedély olyan uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja számára történő megadásáról kell határozatot hoznia, amely uniós polgár nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, amennyiben e rendelkezésnek az ilyen helyzetekre való közvetlen és feltétlen alkalmazandóságát a nemzeti jog előírta.
- 29 Egyrészt meg kell állapítani, hogy a 2003/86 irányelv 2. cikkének c) pontja pontosítja, hogy a „családgyesítő” kifejezés szükségszerűen harmadik ország állampolgárára vonatkozik, másrészt pedig, hogy ezen irányelv 3. cikkének (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy az irányelvet nem kell az uniós polgárok családtagjaira alkalmazni.
- 30 Az uniós jogalkotó tehát nem írta elő az említett irányelvnek egy olyan uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező, az alapeljárás felpereseihez hasonló családtagjára történő alkalmazását, amely uniós polgár nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, amit egyébként a 2003/86 irányelv előkészítő munkálatai is megerősítenek (lásd ebben az értelemben: 2011. november 15-i Dereci és társai ítélet, C-256/11, EU:C:2011:734, 48. és 49. pont).
- 31 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából ugyanakkor kitűnik, hogy a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az uniós jogi rendelkezésekre vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelmekről való döntéshozatalra olyan helyzetekben, amelyekben – még ha az alapeljárásbeli tényállás nem is tartozik közvetlenül az uniós jog hatálya alá – e jog rendelkezéseit a nemzeti jog a tartalmukra való hivatkozással alkalmazandóvá teszi (lásd ebben az értelemben: 2011. december 21-i Cicala ítélet, C-482/10, EU:C:2011:868, 17. pont; 2012. október 18-i Nolan ítélet, C-583/10, EU:C:2012:638, 45. pont; 2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet, C-268/15, EU:C:2016:874, 53. pont).

- 32 Ilyen helyzetekben ugyanis fennáll bizonyos, ahhoz fűződő uniós érdek, hogy a jövőbeli eltérő értelmezések elkerülése érdekében az uniós jogból átvett rendelkezéseket egységesen értelmezzék (lásd ebben az értelemben: 2012. október 18-i Nolan ítélet, C-583/10, EU:C:2012:638, 46. pont; 2018. március 22-i Jacob és Lassus ítélet, C-327/16 és C-421/16, EU:C:2018:210, 34. pont).
- 33 Ily módon igazolt az, hogy a Bíróság uniós jogi rendelkezéseket értelmezzon olyan helyzetekben, amelyek nem tartoznak e rendelkezések hatálya alá, amennyiben – az ilyen helyzetek és az említett rendelkezések hatálya alá tartozó helyzetek azonos módon történő kezelésének biztosítása érdekében – e rendelkezéseket a nemzeti jog közvetlenül és feltétel nélkül alkalmazandóvá tette az ilyen helyzetekre (lásd ebben az értelemben: 2011. december 21-i Cicala ítélet, C-482/10, EU:C:2011:868, 19. pont; 2012. október 18-i Nolan ítélet, C-583/10, EU:C:2012:638, 47. pont; 2013. november 7-i Romeo ítélet, C-313/12, EU:C:2013:718, 33. pont).
- 34 A jelen ügyben az EUMSZ 267. cikkel létrehozott igazságügyi együttműködési rendszer keretében a nemzeti jog értelmezésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező kérdést előterjesztő bíróság (lásd ebben az értelemben: 1997. július 17-i Leur-Bloem ítélet, C-28/95, EU:C:1997:369, 33. pont; 2017. június 14-i Online Games és társai ítélet, C-685/15, EU:C:2017:452, 45. pont) pontosította, hogy a holland jogból következik, hogy amennyiben – mint a jelen ügyben – a nemzeti jogalkotó ugyanannak a szabálynak az alkalmazását írja elő egy olyan helyzetre, amely az uniós jog hatálya alá tartozik, és egy olyan helyzetre, amely nem tartozik e jog hatálya alá, e helyzeteket azonos módon kell kezelni. Ebből ez a bíróság azt a következtetést vonta le, hogy a holland jog értelmében az alapügyekben köteles alkalmazni a 2003/86 irányelv 15. cikkét.
- 35 E körülmények között meg kell állapítani, hogy – amint arra a holland kormány is rámutat – a holland jog előírta ennek a rendelkezésnek az alapeljárásokban szóban forgókhoz hasonló helyzetekre történő közvetlen és feltétlen alkalmazását, valamint hogy ily módon az Uniónak bizonyos érdeke fűződik ahhoz, hogy a Bíróság határozatot hozzon az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről.
- 36 Ezt a következtetést nem kérdőjelezheti meg az a körülmény, hogy a 2003/86 irányelv 3. cikkének (3) bekezdése kifejezetten kizárja ezen irányelv hatálya alól az alapeljárásokban szóban forgókhoz hasonló helyzeteket.
- 37 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a Bíróság már megállapította, hogy a jelen ítélet 33. pontjában említett feltétel teljesülése esetén hatásköre megállapítható a valamely uniós jogi aktus hatálya alól kifejezetten kizárt eset alá tartozó helyzetek tekintetében is (lásd ebben az értelemben: 2017. október 19-i Solar Electric Martinique ítélet, C-303/16, EU:C:2017:773, 29. és 30. pont; 2018. június 27-i SGI és Valérianne ítélet, C-459/17 és C-460/17, EU:C:2018:501, 28. pont).
- 38 Ez a megoldás teljes mértékben összhangban van a Bíróságnak a jelen ítélet 31–33. pontjában felidézett állandó ítélkezési gyakorlatával, amelynek célja éppen annak lehetővé tétele a Bíróság számára, hogy – olyan helyzetekben, amelyeket a Szerződések megalkotói vagy az uniós jogalkotó nem tartott célszerűnek e rendelkezések hatálya alá vonni – attól függetlenül hozzon határozatot az uniós jogi rendelkezések értelmezéséről, hogy azokat mely körülmények között kell alkalmazni, (lásd ebben az értelemben: 1990. október 18-i Dzodzi ítélet, C-297/88 és C-197/89, EU:C:1990:360, 37. pont).
- 39 Ebben a kontextusban a Bíróság hatásköre nem változhat észszerűen attól függően, hogy a releváns rendelkezés hatályát pozitív módon vagy bizonyos kizáró okok megállapítása révén jelölték ki, mivel e két jogalkotási technikát lehet egymástól függetlenül alkalmazni.
- 40 Egyebekben meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben az uniós polgárok családtagjainak a 2003/86 irányelv hatálya alóli kizárása mind a „családegyesítő” fogalmának az ezen irányelv 2. cikkének c) pontjában szereplő meghatározásából, mind pedig az irányelv 3. cikkének (3) bekezdésében említett kizáró okból következik.

- 41 Ezen túlmenően, noha a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a Bíróság hatáskörével kapcsolatos kétségei a 2012. október 18-i Nolan ítéletből (C-583/10, EU:C:2012:638) erednek, meg kell állapítani, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyet olyan sajátos körülmények jellemezték, amelyek a jelen ügyben nem állnak fenn.
- 42 Egyrésztől ugyanis az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben a Bíróság hatáskörének elismerése magának a – belső piac létrehozásában és működésében közreműködő – szóban forgó uniós jogi aktusnak a logikájával való szakítást jelentette volna (lásd ebben az értelemben: 2012. október 18-i Nolan ítélet, C-583/10, EU:C:2012:638, 36–41. pont).
- 43 Másrésztől, az említett ügyben a Bírósághoz benyújtott iratokban szereplő információk alapján nem lehetett megállapítani a jelen ítélet 35. pontjában megállapítotthoz hasonló, a nemzeti jogban az uniós jogra történő közvetlen és feltétlen utalást (lásd ebben az értelemben: 2012. október 18-i Nolan ítélet, C-583/10, EU:C:2012:638, 51. és 52. pont).
- 44 A fentiekre figyelemmel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján a Bíróság hatáskörrel rendelkezik a 2003/86 irányelv 15. cikkének értelmezésére az alapeljárásban szóban forgókhoz hasonló helyzetekben, amelyekben a kérdést előterjesztő bíróságnak egy önálló tartózkodási engedély olyan uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja számára történő megadásáról kell határozatot hoznia, amely uniós polgár nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, amennyiben e rendelkezésnek az ilyen helyzetekre való közvetlen és feltétlen alkalmazandóságát a nemzeti jog előírta.

A második kérdésről

- 45 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy ellentétes-e a 2003/86 irányelv 15. cikkének (1) és (4) bekezdésével az a nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi a valamely tagállam területén családegyesítési célból több mint öt éve jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár által benyújtott önálló tartózkodási engedély iránti kérelem azon az alapon történő elutasítását, hogy nem teljesítette sikeresen az e tagállam nyelvére és társadalmára vonatkozó beilleszkedési vizsgát.
- 46 A 2003/86 irányelv 15. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy legkésőbb öt éves tartózkodás után, továbbá feltéve, hogy a családtag számára családegyesítésen kívüli ok alapján nem adták meg a tartózkodási engedélyt, a házastárs vagy az élettárs, továbbá a nagykorúságát elérő gyermek – szükség esetén – kérelemre önálló, a családegyesítő tartózkodási engedélyétől független tartózkodási engedélyre jogosult.
- 47 Ezen irányelv 15. cikkének (4) bekezdése a maga részéről pontosítja, hogy a nemzeti jog állapítja meg az önálló tartózkodási engedély megadására és időtartamára vonatkozó feltételeket.
- 48 E két rendelkezés együttes olvasatából következik, hogy noha az önálló tartózkodási engedély megadása – főszabály szerint – a valamely tagállam területén családegyesítési célból való öt éves tartózkodás végén jogosultságot képez, az uniós jogalkotó megengedte a tagállamoknak, hogy ezen engedély megadását bizonyos, általuk meghatározandó feltételektől tegyék függővé.
- 49 Az uniós jogalkotó tehát – azzal, hogy a 2003/86 irányelv 15. cikkének (4) bekezdésében visszautalt a nemzeti jogra – jelezte, hogy az egyes tagállamok mérlegelésére kívánja bízni annak meghatározását, hogy mely feltételek mellett kell az önálló tartózkodási engedélyt megadni olyan harmadik országbeli állampolgárnak, aki családegyesítés címén több mint öt éve tartózkodik a területükön (lásd analógia útján: 2018. április 12-i A és S ítélet, C-550/16, EU:C:2018:248, 42. pont).

- 50 E tekintetben az önálló tartózkodási engedély megadására irányadó szabályok eltérnek tehát a családegyesítés engedélyezésével kapcsolatos szabályoktól, amelyek pontosan meghatározott pozitív kötelezettségeket tartalmaznak és amelyek – a 2003/86 irányelvben meghatározott esetekben – kötelezik a tagállamokat a családegyesítésnek a mérlegelési mozgásterük gyakorlása nélküli engedélyezésére (lásd ebben az értelemben: 2015. július 9-i K és A ítélet, C-153/14, EU:C:2015:453, 46. pont).
- 51 Ugyanakkor mivel az önálló tartózkodási jognak az ezen irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében említett időszak végén történő megadása képezi az általános szabályt, a tagállamok csak oly módon élhetnek az említett irányelv 15. cikkének (4) bekezdésében számukra biztosított mérlegelési mozgástérrel, hogy az ne veszélyeztesse e cikk célját, amely – az ugyanezen irányelv (15) preambulumbekkezdésében hangsúlyozottaknak megfelelően – annak lehetővé tétele a családegyesítő családtagjai számára, hogy tőle független jogállást szerezhessenek, továbbá hogy ne veszélyeztesse az említett cikk hatékony érvényesülését (lásd analógia útján: 2015. július 9-i K és A ítélet, C-153/14, EU:C:2015:453, 50. pont).
- 52 Ennélfogva azok a további feltételek, amelyekhez valamely tagállam az önálló tartózkodási engedély megadását köti, nem lehetnek olyannyira megterhelőek, hogy nehezen leküzdhető akadályt képezzenek, és a gyakorlatban meggátolják, hogy a 2003/86 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében említett harmadik országbeli állampolgárok ilyen engedélyt szerezzenek rendesen az e rendelkezésben említett időszak határidő végén (lásd analógia útján: 2015. július 9-i K és A ítélet, C-153/14, EU:C:2015:453, 59. pont).
- 53 Mivel ezen irányelv 15. cikkének (4) bekezdése nem tartalmaz ilyen értelmű utalást, a tagállamok számára az e rendelkezésben biztosított lehetőség e korlátozásával általánosságban nem lehet ellentétes, ha e tagállamok további anyagi jogi feltételeket vezetnek be.
- 54 Ebben az összefüggésben nem lehet kizárni, hogy egy tagállam a nyelvére és társadalmára vonatkozó beilleszkedési vizsga sikeres teljesítésétől tegye függővé az önálló tartózkodási engedély megadását.
- 55 Elsősorban ugyanis úgy tűnik, hogy a beilleszkedéssel kapcsolatos feltételek bevezetése összhangban van az uniós jogalkotó által megfogalmazott, a harmadik országok állampolgárai tagállamokban való beilleszkedésének elősegítésére irányuló, a 2003/86 irányelv (15) preambulumbekkezdésében kifejtett általános célkitűzéssel (lásd ebben az értelemben: 2006. június 27-i Parlament kontra Tanács ítélet, C-540/03, EU:C:2006:429, 69. pont; 2015. július 9-i K és A ítélet, C-153/14, EU:C:2015:453, 53. pont).
- 56 Másodsorban emlékeztetni kell arra, hogy a 2003/86 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése megengedi, hogy a tagállamok előírják a harmadik országok állampolgárai számára, hogy eleget tegyenek a beilleszkedéssel kapcsolatos intézkedéseknek, és nem korlátozza ezeket az intézkedéseket a területükre való belépést megelőző időszakra.
- 57 E körülmények között a valamely tagállam által a 2003/86 irányelv 7. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben esetlegesen elfogadott intézkedések hatékonysága csorbulhatna, ha az ötéves időszak végén a harmadik országbeli állampolgárok beilleszkedésének hiánya semmilyen esetben sem hathatna az ezen irányelv 15. cikkén alapuló tartózkodási jogának megszilárdítása ellen.
- 58 Egyebekben meg kell állapítani, hogy a 2003/109 irányelvben alkalmazott pontosabb harmonizáció kontextusában az uniós jogalkotó – ezen irányelv 5. cikkének (2) bekezdésében – kifejezetten megengedte a tagállamoknak, hogy beilleszkedési feltételekhez kössék a „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező” jogállás megszerzését.
- 59 Harmadsorban – amennyiben az önálló tartózkodási engedély megadásához való jogot a tagállam területén való ötéves tartózkodási időszakot követően ismerik el – az érintett harmadik országbeli állampolgároknak alkalmuk kellett, hogy legyen e tagállam nyelvének és társadalmának bizonyos fokú

ismeretét megszerezni, ami főszabály szerint lehetővé teszi számukra az e tényezőkkel kapcsolatos vizsga sikeres teljesítését. Általánosságban tehát nem tekinthető úgy, hogy az erre vonatkozó követelmény előírása megfoszthatja a 15. cikk (1) bekezdését a hatékony érvényesülésétől.

- 60 Mindemellett – e rendelkezés célkitűzésének megőrzése céljából és az uniós jog egyik általános elvét képező arányosság elvének megfelelően – e követelmény konkrét, részletes szabályainak alkalmazásának kell lenniük az e nemzeti szabályozás által elérni kívánt célok megvalósítására, és nem haladhatják meg az azok eléréséhez szükséges mértéket (lásd analógia útján: 2015. július 9-i K és A ítélet, C-153/14, EU:C:2015:453, 51. pont).
- 61 A beilleszkedési vizsga sikeres teljesítésére irányuló kötelezettségnek lehetővé kell tennie annak tanúsítását, hogy az érintett harmadik országbeli állampolgárok megszerezték a fogadó államnak mind a nyelvével, mind pedig a társadalmával kapcsolatos azon ismereteket, amelyek vitathatatlanul hasznosnak bizonyulnak ahhoz, hogy biztosítható legyen az e tagállamba való beilleszkedésük (lásd ebben az értelemben: 2015. június 4-i P és S ítélet, C-579/13, EU:C:2015:369, 48. pont; 2015. július 9-i K és A ítélet, C-153/14, EU:C:2015:453, 53. és 54. pont).
- 62 Ez a kötelezettség ugyanakkor érvényesen nem terjedhet túl azon, ami az említett harmadik országbeli állampolgárok beilleszkedésének elősegítésére irányuló célkitűzés eléréséhez szükséges.
- 63 Ez különösen azt feltételezi, hogy a beilleszkedési vizsga sikeres teljesítéséhez megkövetelt ismeretek alapfokú szintnek feleljenek meg, hogy a nemzeti szabályozás által előírt feltétel ne eredményezze az önálló tartózkodási engedély olyan harmadik országbeli állampolgárok számára történő megadásának megakadályozását, akik bizonyították azon szándékukat és az annak érdekében tett erőfeszítéseket, hogy sikeresen teljesítsék ezt a vizsgát, hogy megfelelően figyelembe vegyék a sajátos egyedi körülményeket, valamint hogy az említett vizsgával kapcsolatos díjak ne legyenek túlzóak (lásd ebben az értelemben: 2015. július 9-i K és A ítélet, C-153/14, EU:C:2015:453, 54–70. pont).
- 64 E tekintetben különösen azt kell hangsúlyozni, hogy a családdegysítő érintett családtagjainak életkorához, iskolázottsági szintjéhez, anyagi helyzetéhez vagy egészségi állapotához hasonló körülményeknek képeseknek kell lenniük arra, hogy azokra tekintettel a hatáskörrel rendelkező hatóságok ne tegyék függővé az önálló tartózkodási engedély megadását a beilleszkedési vizsga sikeres teljesítésétől, amennyiben e körülmények alapján bebizonyosodik, hogy e családtagok nem képesek megjelenni ezen a vizsgán, vagy nem tudják azt teljesíteni (lásd ebben az értelemben: 2015. július 9-i K és A ítélet, C-153/14, EU:C:2015:453, 58. pont).
- 65 A fenti megfontolásokra figyelemmel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2003/86 irányelv 15. cikkének (1) és (4) bekezdésével nem ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi a valamely tagállam területén családdegysítési célból több mint öt éve jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár által benyújtott önálló tartózkodási engedély iránti kérelem azon az alapon történő elutasítását, hogy nem igazolta az e tagállam nyelvére és társadalmára vonatkozó beilleszkedési vizsga sikeres teljesítését, amennyiben az e vizsga sikeres teljesítésére irányuló kötelezettség konkrét, részletes szabályai nem terjednek túl azon, ami a harmadik országbeli állampolgárok beilleszkedésének elősegítésére irányuló célkitűzés eléréséhez szükséges.

A harmadik kérdésről

- 66 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy ellentétes-e a 2003/86 irányelv 15. cikkének (1) és (4) bekezdésével az a nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy az önálló tartózkodási engedélyt csak az erre vonatkozó kérelem benyújtásának időpontját követően lehet megadni.

- 67 Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a 2003/86 irányelv 15. cikke nem tartalmaz konkrét szabályt az önálló tartózkodási engedély megadására irányuló eljárás lefolytatásával, illetve még kevésbé azon időponttal kapcsolatban, amelyben ezen engedély megadásának ki kell váltania a hatásait.
- 68 Ezután, e rendelkezés egyik eleme sem utal arra, hogy az említett engedély megadása pusztán deklaratív aktust képezne, mivel ezen irányelv 15. cikkének (1) bekezdése egyébként kifejezetten előírja, hogy a tagállamok az ezen engedélyhez való jogot kérelem benyújtásától tehetik függővé.
- 69 Végezetül, az említett irányelv 15. cikkének (4) bekezdéséből következik, hogy különösen a tagállamok feladata megállapítani az önálló tartózkodási engedély megadására alkalmazandó feltételeket, amelyek között szerepelhetnek többek között az ezen engedély megadását övező eljárási feltétek is.
- 70 Noha a jelen ítélet 52. pontjában szereplő megfontolásokból az következik, hogy ez a lehetőség nem alkalmazható olyan nehezen leküzdhető akadályt képező szabály megállapítására, amely a gyakorlatban meggátolja, hogy a 2003/86 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében említett harmadik országbeli állampolgárok ilyen engedélyt szerezzenek rendesen az e rendelkezésben említett időszak határidő végén, meg kell állapítani, hogy nem válthat ki nyilvánvalóan ilyen hatást az azt előíró szabályozás, hogy az önálló tartózkodási engedélyt csak az erre vonatkozó kérelem benyújtásának időpontját követően lehet megadni.
- 71 Ennélfogva a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2003/86 irányelv 15. cikkének (1) és (4) bekezdésével nem ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy az önálló tartózkodási engedélyt csak az erre vonatkozó kérelem benyújtásának időpontját követően lehet megadni.

A költségekről

- 72 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) Az EUMSZ 267. cikk alapján a Bíróság hatáskörrel rendelkezik a családegyesítési jogról szóló, 2003. szeptember 22-i 2003/86/EK tanácsi irányelv 15. cikkének értelmezésére az alapeljárásban szóban forgókhoz hasonló helyzetekben, amelyekben a kérdést előterjesztő bíróságnak egy önálló tartózkodási engedélynek olyan uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja számára történő megadásáról kell határozatot hoznia, amely uniós polgár nem gyakorolta a szabad mozgáshoz való jogát, amennyiben e rendelkezésnek az ilyen helyzetekre való közvetlen és feltétlen alkalmazandóságát a nemzeti jog előírta.
- 2) A 2003/86 irányelv 15. cikkének (1) és (4) bekezdésével nem ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi a valamely tagállam területén családegyesítési célból több mint öt éve jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár által benyújtott önálló tartózkodási engedély iránti kérelem azon az alapon történő elutasítását, hogy nem igazolta az e tagállam nyelvére és társadalmára vonatkozó beilleszkedési vizsga sikeres teljesítését, amennyiben az e vizsga sikeres teljesítésére irányuló kötelezettség konkrét, részletes szabályai nem terjednek túl azon, ami a harmadik országbeli állampolgárok beilleszkedésének elősegítésére irányuló célkitűzés eléréséhez szükséges.

- 3) A 2003/86 irányelv 15. cikkének (1) és (4) bekezdésével nem ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy az önálló tartózkodási engedélyt csak az erre vonatkozó kérelem benyújtásának időpontját követően lehet megadni.**

Aláírások